

EFOP-2.2.0-16-2016- 000008

Pszichiátriai és addiktológiai gondozóhálózat fejlesztése

Kapcsolat egészségügyi intézményekkel

Orvosi továbbképzés tananyaga

Szerző:

Dr. Csomós András

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

3 fő kapcsolati lehetőség:

- I. Pszichoszomatikus, vegetatív, azaz szervi betegség gyanúját felvető pszichés zavarok esetén,
- II. Szomatikus betegséghez társuló (komorbid) pszichés zavarok esetén,
- III. A pszichés beteg megjelenése más szakellátónál (az ellátó szubjektív viszonyulása a pszichiátriai beteghez).

Kapcsolati terek

- 1) Szakmai kapcsolat az alapellátással,
- 2) Szakmai kapcsolat a társszakmákkal,
- 3) A személyes beállítódás, viszonyulás sajátosságai a nem pszichiátriai ellátók részéről
(szorosán véve nem szakmai kapcsolat a fentiekkel).

1. Háziorvosi szolgálat

1. Strukturálisan a pszichiátriai gondozóknak a *legfontosabb egészségügyi kapcsolati partnere az alapellátás, vagyis a háziorvosi szolgálat*. Minden páciensnek van háziorvosa, legtöbbször az ő beutalójukkal érkeznek a betegek, hozzájuk mennek vissza gyógyszerjavaslattal, lelettel.

1. Háziiorvosi szolgálat

- Észleli *a kezdeti tüneteket, a visszaesés jeleit, vagy a veszélyeztető állapot megjelenését.*
- Fontos, hogy a háziorvos ismerje fel ezeket a jeleket, és időben avatkozzon be, ha szükséges.
- Szakmai minimális hozzáértés, valamint
- Közvetlen konzultációs lehetőség (azaz telefonos, valós idejű konzílium) szükséges.*

1. Háziiorvosi szolgálat

- A gondozónak biztosítania kell (azaz *proaktív módon* meg is kell teremtenie) az ehhez szükséges feltételeket.
- A háziorvos az, akinek a *helyi szolgálatokkal napi kapcsolata* van (idősgondozás, családsegítő, gyermekvédelem), fontos információforrás!

2. Járóbeteg-szakrendelések

a. Neurológia. Sok a közös beteg.

Határterületi, differenciáldiagnosztikai problémák:

- vegetatív zavarok, pl. *fejfájás*,
- neurológiai tüneti dominanciájú *pánik-zavar*.
- Alzheimer-kór*, egyéb demenciák.
- Parkinson-kór* kezeléséhez társuló zavarok (pl. delírium, deluzív zavarok).
- Antipszichotikus* kezelés extrapiramidális mellékhatásai.
- Krónikus fájdalom szindróma*.
- Autoimmun* (pl.: *anti-NMDA receptor*) *encephalitis* pszichózissal járó esetekben.

2. Járóbeteg-szakrendelések (neurológia)

-Komorbiditás:

- Organikus kórképek,
- Stroke utáni *depresszió*.
- Sclerosis multiplex* pszichés konzekvenciái.

2. Járóbeteg-szakrendelések

b. Belgyógyászat. Számos szomatikus tünettél járó pszichés zavar elsők között a belgyógyászat területén jelenik meg.

-Bizonytalan mellkasi fájdalom, szív táji panaszok, ingadozó magas vérnyomás. (Ezek az állapotok depresszió, szorongásos zavarok tünete lehetnek.) Fontos, hogy a belgyógyász a saját teendői után felajánlja a pszichiátriai konzultációt!

2. Járóbeteg-szakrendelések (belgyógyászat)

Komorbiditás:

-Folyadékhiányos vagy relatív hypotoniás állapotokban *tudatzavar, tájékozatlanság*. (Ez jellemzően időskori probléma, ugyanakkor a megoldás inkább a megfelelő nutritív kondíciók kialakítása, fenntartása, és csak ezek után a pszichiátriai kezelés.)

-*Hyponatraemia, pszichés tünetekkel kísért* (esetlegesen antidepresszáns adás nyomán)

-*Depresszió* is számos esetben kialakulhat, pl. krónikus betegségek defatigációs következményeként.

2. Járóbeteg-szakrendelések

c. Kardiológia. *Az egyik legjobb interdiszciplináris hagyományokkal rendelkező társszakma.*

-A funkcionális kardiális zavarok, mint pl. a *pánik-zavar*, az *ingadozó magas vérnyomás* sikeresen kezelhetőek pszichiátriai gyógyszerekkel, emiatt a kardiológiáról számos beteget utalnak a pszichiáterhez.

-Az utóbbi években az *infarktuson átesett betegek utókezelésében* is egyre nagyobb jelentőséget kap a kiegészítő pszichiátriai ellátás.

2. Járóbeteg-szakrendelések

d. Endokrinológia. A pszichés résztünetekkel is járó endokrinológiai betegségeknél a *megfelelő differenciáldiagnózis és az adekvát kezelés a fő cél.*

-*Mellékvese- vagy pajzsmirigy-betegségeknél az affektív tünetek lehetnek megtévesztőek. Lítium-kezelés és pajzsmirigy-alulműködés dilemmája.*

-Bizonyos antipszichotikumok arra hajlamos betegeknek *prolaktin-szint* emelkedést okozhatnak, ez megkerülhetetlenné teszi az endokrinológiai szakellátás igénybevételét is.

-*A szteroid-kezelés mellett megjelenő depresszió is gyakori jelenség, antidepresszáns adása szükséges lehet ezen esetekben.*

-Diabetológiai, obezitológiai rendelésen a *metabolikus szindróma* igen gyakori (antipszichotikus kezelés lehetséges mellékhatásaként is).

2. Járóbeteg-szakrendelések

e. Gasztroenterológia. A pszichiátriai vonatkozású képek némileg átalakultak: manapság már nem a pszichiátria „kezeli” a nyombélfekélyt (és nem is a sebészet), a funkcionális zavarok között egyre többnek találják meg az organikus hátterét.

-Az irritábilis bél-szindróma (IBSZ) és a colitis továbbra is közös tevékenységi terület maradt.

-A közelmúltban új kutatási terület nyílt a *bélflóra és a központi idegrendszer kapcsolatával összefüggő zavarokra*. Ez azonban még inkább a jövő.

-Az *evészavarok* azonban már most is jelentős számban megjelennek a belgyógyászat szubspecialitásainál. Ott viszont alapvető a pszichiátriai beavatkozás, (igaz, elsősorban nem a gondozóban folyik a kezelés).

2. Járóbeteg-szakrendelések

f. Reumatológia. Szintén régóta jól együttműködő társszakma:

-a krónikus fájdalom szindróma, a szomatizált depresszió első sorban a reumatológiai rendelésen jelentkező betegekre jellemző. (Fontos az együttműködés, nem vagy-vagy, hanem is-is kezelésre van szükség.)

2. Járóbeteg-szakrendelések

g. Infektológia.

-Az unduláló fertőzések, mint pl. a *Lyme-kór* megtévesztőek lehetnek pszichiátriai betegség irányában.

-Egyre több újabb kutatás van, amely *gyulladásos eredetű folyamatokhoz társuló pszichiátriai zavarokról* számol be. *Bizonytalan tüneti kép és egyéb, nem típusos lefolyás esetén kérjünk infektológiai és/vagy immunológiai konzíliumot.*

-Az infektológiai beavatkozások (*antivirális szerek*) nem ritkán *okoznak depressziót, vagy akár pszichózist is, ilyenkor antidepresszáns (vagy akár antipszichotikum) adása is indokolt.*

-A hepatitis és szövődményei, valamint a HIV-pozitív betegek is igen gyakran szenvednek pszichés tünetektől.

2. Járóbeteg-szakrendelések

h. Urológia. A pszichiátriai gondozóban ritkán találkozunk urológiai problémákkal (az *erektilis zavarokat* elsősorban nem ott tárják elő a betegek),

-Ezzel szemben számos esetben az urológiai rendelésen megjelenő ilyen jellegű probléma *szorongásos- vagy affektív zavarral, illetve gyógyszer-mellékhatással függ össze.*

-Bizonyos *uroinfekciók* okozhatnak *tudatzavart*, ezt fontos tudnia mindkét szakmának (antibiotikum adására a vizelet és a tudat is feltisztul).

2. Járóbeteg-szakrendelések

i. Nőgyógyászat. A *premenstruális szindróma* mellett a női életciklusokhoz köthetően gyakoribbá váló pszichés zavarok (*post partum, menopausa idején*) elengedhetetlenné teszik a nőgyógyászati szakma közös tevékenységi terület.

-Jogi, etikai kérdés is a pszichiáter bevonásával készített – sokszor határidőn túli – művi *terhesség-megszakítások, császármetszés indikálása.*

-*A terhesség és a gyermekágy során alkalmazott pszichiátriai gyógyszerek problémája* képez még igen gyakori konzultációs kérdést. (A pszichiáter számára folyamatos, naprakész tudás szükséges, hogy ezekben a kérdésekben megfelelően tudjon állást foglalni.) Ha elérhető: konzultáció genetikussal!

2. Járóbeteg-szakrendelések

Ĵ. Pulmonológia. A tüdőgyógyásznál a *COPD* és az *oxigenizáció hiányosságai* jelenhetnek meg pszichés zavarként,

-Az *asztma kezelésére használatos gyógyszerek* esetleges következményei: szteroidok és depresszió, hörgőtágítók és agitáltság (esetleg mániás állapot vagy téveszmék) teremthetnek közös platformot.

2. Járóbeteg-szakrendelések

k Szemészet:

- a zöldhályog (emelkedett szemnyomás-hajlam) mint nem ritka rizikó-tényező jó néhány pszichiátriai gyógyszernél.
- Különféle elemi vizuális élmények szemészeti és pszichiátriai (nem ritkán agyi nutritív elégtelenség) okainak elkülönítése.

l Fül-orr-gégészet:

- akusztikus élmények, jellemzően ha nem hallucinációkról van szó, nem a pszichiátria feladata.
- Szédüléssel járó kórképekben differenciáldiagnózis (organikus kivizsgálás után), lehetséges vegetatív labilitáshoz tartozó zavar.
- Tinnitus pszichés kezelésének fontossága
- Belső fül implantátumok okozta "idegen hang hallás" jelentősége.

2. Járóbeteg-szakrendelések

m Sebészet:

-Műtéteket követően kialakuló nem gyakori, de olykor súlyos *depresszió*. Plasztikai sebészet területén testképzavar gyanúja esetén konzultáció.

-Traumatológiai osztályon nem ritka az ellátás során fellépő *delírium*.

-Suicid kísérlet önsértéssel, vagy idegen test lenyelése. (Főleg kórházi ellátásban jelennek meg.)

2. Járóbeteg-szakrendelések

n Bőrgyógyászat: pszichoszomatikus zavarok, arteficiális jelenségek (pl. *kényszerbetegségben*). Az antiepileptikumok, antidepresszánsok adásakor megjelenő bőrtünetek szintén konzultációra adnak okot.

o Haematologia: A vérképzőrendszeri mellékhatás bizonyos gyógyszerek (klozapin, esetleg olanzapin, karbamazepin) esetén, valamint a folsav, B-12 vitamin hiány mint pseudodemencia lehetséges oka.

3. A pszichiátriai gondozó és a társszakmák kapcsolata -a szemléletformálás szempontjából

Hogyan enyhíthetők a pszichiátriai betegekkel/betegségekkel szemben (esetlegesen) megjelenő előítéletek?

- Ismétlődő *konzultációs lehetőségek* révén,
- Az *elérhetőség, a hasznosnak bizonyuló leletek, javaslatok* biztonságosabbá teszik a betegek komplex ellátását,
- Nagyon jó tapasztalatok vannak (személyes közlés) szakmaközi kerekasztalok, munkavacsorák során a kooperáció javítására, az előítéletek enyhítésére, kioldására.

3. A pszichiátriai gondozó és a társszakmák kapcsolata -a szemléletformálás szempontjából

***Jól dolgozni és a jó munkával
megtisztelni nemcsak a betegeket,
hanem a ránk számító kollégákat is.***

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE